

Nr 3.

Ankom till riksdagens kansli den 12 februari 1926 kl. 4 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ävägbringande av lagstiftning syftande till ett organisatoriskt sammanförande av kommunernas barnavård, fattigvård och pensionsväsen m. m.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 279, vilken behandlats av andra lagutskottet, har herr *Hage* yrkat, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, att Kungl. Maj:t ville låta utreda, huruvida, på vilket sätt och i vilken utsträckning en lagstiftning skulle kunna åstadkommas, syftande till ett organisatoriskt sammanförande av kommunernas barnavård, fattigvård och pensionsväsen samt eventuellt även annan del av kommunernas verksamhet i samband med framskapande av en gemensam kommunal nämnd, förslagsvis benämnd socialnämnd.

Beträffande de skäl, som ligga till grund för ifrågakvarande yrkande, får utskottet hänvisa till motionen.

Vid framläggande år 1924 av proposition (nr 150) med förslag till lag om samhällets barnavård yttrade föredragande departementschefen vid behandlingen av spörsmålet om centralisering av barnavården i nu förevarande fråga följande:

*Yttranden
i ämnet vid
1924 års
riksdag.*

Det har i vissa yttranden över fattigvårdslagstiftningskommitténs förslag till barnavårdslag framhållits, att det vore önskvärt, om i varje kommun funnes en enda myndighet, till vilken man skulle kunna vända sig för hjälp, och att kommitténs förslag, långt ifrån att befordra en centralisering av understödsverksamheten, vore ägnat att motverka en sådan genom klyvning av fattigvårdsstyrelsens verksamhet. Härtill kan genmälas, att det i förevarande sammanhang ej är fråga om en centralisering av understödsverksamheten, en fråga, som är av ofantlig räckvidd, i det den omfattar en förenklad organisation även av den sociala försäkringen. Helt visst vore det önskvärt, om hjälp kunde i varje fall sökas hos en enda myndighet, vare sig det är fråga om pension, fattigvård eller annat. Men det lär icke böra ifrågasättas att genomföra detta önskemål på sådant sätt, att kravet på sakkunskap hos dem, som skola handhava de skilda verksamhetsgrenarna, eftergives. Utan att i denna svårlösta fråga kunna för närvarande uttala någon bestämd uppfattning, skulle jag likväl vilja såsom en tänkbar möjlighet framkasta, att inom varje kommun de skilda sociala verksamhetsgrenarna handhades av särskilda, kvalificerade styrelser eller delegationer av en styrelse, men att befogenhet tillades något organ att vid meningsmotsatser mellan dessa styrelser eller delegationer träffa avgörande och på så sätt få fram beslut, som vore mindre ensidiga och mera beaktade det helas väl än av-

göranden, träffade av dem, som stå i det dagliga, speciella arbetet. Ett motverkande av en dylik eller annan i framtiden till äventyrs genomförbar anordning i samma syfte bör ej ske, men såvitt jag kan finna skulle detta långt ifrån bliva fallet genom den ifrågasatta överflyttningen till barnavårdsnämnden av vården om fattiga barn utom hemmet.

Denna överflyttning innebär, såsom förut framhållits, ej en splittring av den egentliga understödsverksamheten, utan ett sammanförande, av sakkligt och ekonomiskt vägande skäl, av hela den verksamhet, som avser barns vårdande utanför sina hem, till en och samma myndighet, vilken tillika skulle utöva en närbesläktad verksamhet, nämligen uppsikten över fosterbarnsvården.

Den ovan berörda tanken att låta en och samma myndighet handhålla all social verksamhet inom kommunen kan, förutom den nyss berörda olägenheten, saknaden av speciell sakkunskap, även anses innebära en annan fara, nämligen att myndighetens arbetsbörda kan bliva alltför överväldigande och att svårighet på grund härav kan uppstå att förmå lämpliga personer att mottaga och behålla ledamotskap. Sistnämnda omständighet kan i sin tur tänkas föranleda större anlåtande av avlönade krafter än som eljest skulle vara nödigt. I större kommuner skulle det sålunda knappast vara möjligt att låta samma personer handhåva t. ex. fattigvård, barnavård och pensionsärenden. En uppdelning av arbetet på jämställda delegationer vore i varje fall nödvändig.

Förslaget att låta en och samma myndighet handhålla kommunens hela sociala verksamhet torde kunna motiveras bland annat med önskvärdheten av att undvika det ofta påtalade missförhållandet, att den, som begär hjälp för sin eller de sinas räknning eller eljest påkallar det allmännas ingripande i fall av nöd eller annat dylikt missförhållande, men därvid icke vänder sig till rätt myndighet, skickas till en annan myndighet och av denna kanske till en tredje o. s. v. Ett undanröjande i viss mån av denna för de hjälpsökande och allmänheten i övrigt uppenbarligen ganska kännbara olägenhet synes kunna åstadkommas genom anordningar, enligt vilka i dylikt fall framställningen ej avvisas utan mottages och befordras till den myndighet, av vilken den rätteligen bör handläggas. Vad barnavården beträffar, innebär för övrigt kommitténs förslag ett avlägsnande i huvudsak av antydda olägenhet, i det att anmälan om missförhållande beträffande barns vård eller uppfostran i varje fall kan ske hos barnavårdsnämnden, som endast, därest anmälan synes påkalla understöd i hemmet, har att överlämna densamma till fattigvårdsstyrelsen.

Frågan berördes jämväl i reservation till andra lagutskottets utlåtande över förslaget till barnavårdsdrag. Tre av utskottets ledamöter (herrar Hagman, Hage och Holmström i Stockholm) gjorde däri följande uttalande rörande nu föreliggande spörsmål: Vid ifrågasatt utredning om understöd utan fattigvårds karaktär åt änkor, vilka vore i behov därav för sina barns uppfostran, torde även böra upptagas till behandling frågan, huruvida ej ett organisatoriskt sammanförande av kommunernas barnavård, fattigvård och pensionsväsen samt eventuellt även annan del av kommunernas verksamhet borde ske i samband med åstadkommande av en gemensam kommunal nämnd (arbetande i större kommuner på olika sektioner, vilka vid avgörande av vissa frågor kunde sammanträda till plenum, samt i mindre sådana med olika föredragande för olika frågor). Utan att, såsom frågan nu låge, kunna göra ett bestämt uttalande i densamma, syntes det reservanterna likväl, som

om man genom åstadkommande av en dylik social nämnd skulle kunna på ett organisatoriskt enklare sätt lösa sådana slitningar, som då och då uppstode mellan fattigvårdsstyrelse och barnavårdsnämnd angående understöd till barn m. m.

Vidare må erinras om att i en vid 1924 års riksdag inom andra kammaren väckt motion, nr 454, enahanda yrkande som i nu förevarande motion blivit framställt av herr Hage, men att denna motion av formella grunder icke kom under riksdagens bedömande.

Till belysande av nu föreliggande spörsmål vill utskottet jämväl lämna redogörelse för en liknande frågas behandling under de sistförflutna åren inom Stockholms stadskollegium.

I en till stadskollegiet ingiven, den 4 april 1924 dagtecknad promemoria väcktes av borgarrådet Wictor Karlsson förslag om utredning rörande sammanförande av fattigvård, barnavård och pensionsväsen under en central myndighet eller rörande de andra former för samarbete mellan ovan angivna verksamhetsgrenar, som med anledning av den nya barnavårdslagen eller eljest kunde befinnas lämpliga och nödvändiga.

Denna promemoria hade följande lydelse:

Särskilt kännetecknande för de senare årtiondenas sociala lagstiftning är den strävan till specialisering av den sociala verksamheten, som därvid kommit till uttryck. Medan det tidigare var överlämnat åt fattigvården att ensam ombesörja den hjälp och omvårdnad, samhället hade att lämna hjälpbehövande av olika kategorier och olika behov, har numera på lagstiftningens väg tillskapats ett flertal skilda sociala organ, vart och ett avsett att tillgodose visst avgränsat hjälpbehov.

Sålunda har genom lagen om folkpensionering skapats ett särskilt organ för beredande av hjälp vid ålderdom och invaliditet, och genom särskilda barnavårdslagar hava andra organ tillkommit i syfte att tillvarata barnens intressen. Dessa senare lagar komma sannolikt att inom den närmaste tiden bliva ersatta med en lag om samhällets barnavård, varom proposition föreligger vid årets riksdag.

Kännetecknande för den sociala lagstiftningen är jämväl, att verkställigheten anförtrotts åt kommunerna, vilka även i det väsentliga få bestrida kostnaderna för verksamheten. Ett undantag härifrån utgör folkpensioneringen, för vilken staten bestrider en del av kostnaden. Härav följer, att kommunen numera nödgas för fullgörande av samhällets hjälpverksamhet upprätta och administrera väsentligt flera organ än förut.

Förutom de ökade kostnader, en sådan utökning av den kommunala förvaltningen innebär, kommer decentraliseringen av understödsförfarandet i en stor kommun alltid att innebära risk för planlöshet och mångsyssleri, till stor skada för såväl det allmänna som för de hjälpbehövande. Lätt nog kunna situationer uppstå, där de olika myndigheterna antingen ingripa i varandras verksamhet, eller ock där man genom divisionsansvar skjuter från sig fall, som rätteligen borde bliva föremål för ingripande. Särskilt betänkelig kan splittringen bliva i sådana fall, där en myndighet har att komplettera ett understöd, som lämnats av en annan myndighet, men som ej fyller hela behovet, som fallet är med fattigvården gentemot folkpensioneringen. Att flera olika organ sålunda befatta sig med ett och samma fall, är i alla avseenden olämpligt.

*Liknande
frågas
behandling
inom
Storholms
stadskolle-
gium.*

Emot en specialisering av det offentliga hjälputövändet torde icke någon befogad erinran kunna göras. Specialiseringen avser att tillförsäkra de olika hjälpbehoven en lämplig och sakkunnig behandling. Det sociala arbetet fordrar, liksom allt annat kvalificerat arbete, kunskap och insikt, och det torde vara orimligt att begära, att en och samma myndighet skall vara skickad att sakkunnigt handlägga alla de mångskiftande fall, som vår tids sociala hjälpverksamhet omspanner.

Å andra sidan måste det leda till svåra olägenheter, om specialiseringen även i fortsättningen skulle föranleda upprättande av fristående förvaltningsorgan för varje specialgren. För den hjälpbehövande allmänheten är det redan nu mången gång svårt att bland mångfalden av hjälporgan finna rätt på den institution, som har att tillgodose vederbörandes behov. Då dessutom de flesta understödsfall äro komplicerade, förekommer det ofta, att flera myndigheter samtidigt nödgas syssla med samma hjälpbehövande. Då varje ingripande måste vara baserat på en individuell undersökning, så följer härav, att det blir väl mycket av undersökning, något som de hjälpsökande ofta och med rätta beklaga sig över.

Att detta dubbelarbete dessutom medför onödigt stora förvaltningskostnader är uppenbart. Man måste alltid vakta sig för faran, att organisationen bygges ut på ett sådant sätt, att administrationskostnaderna sluka en oskäligen del av samhällets utgifter för understödsverksamheten. All strävan måste inriktas på att nedbringa förvaltningskostnaderna, så att största möjliga del av det allmännas kostnad kommer de hjälpbehövande till del.

Redan tidigare har jag haft tillfälle att framföra dessa synpunkter, vilka närmare äro utvecklade i det föredrag, som hölls vid den skandinaviska kommunalkonferensen förra året och finnes intaget i konferensens tryckta förhandlingar (bih. nr 44/1923). Anledningen till att jag nu ansett mig böra förelägga stadskollegiet denna fråga är den väntade nya barnavårdslagen, som förutsätter det intimaste samarbete mellan fattigvårds- och barnavårdsnämnderna.

Enligt det föreliggande lagförslaget skall barnavårdsnämnden handhava all samhällets barnavårdande verksamhet med undantag av understöd åt barn, som vårdas i sina hem. Omvårdnaden om dessa barn skall fortfarande åvila fattigvårdsmyndigheten. Till följd av denna klyvning av barnavården mellan två olika kommunala organ, måste verksamheten ovillkorligen bliva i hög grad försvårad, därest icke det mest intima samarbete kommer till stånd mellan de båda myndigheterna.

Lagförslaget har för ett specialfall av intresse motsättning mellan fattigvårds- och barnavårdsmyndigheterna föreskrivit tvistens lösande genom en särskild skiljenämnd. Emellertid ger lagförslaget i övrigt många anledningar till konflikter mellan de båda myndigheterna, och anvisning om sättet för dessas lösande har icke meddelats. Av desto större vikt är det därför att från kommunens sida sörja för en förmedlande länk mellan myndigheterna.

Därest lagförslaget blir antaget, skulle man inom Stockholms kommunalförvaltning få tre fristående myndigheter, som var för sig hade att utöva en närsläktad verksamhet, nämligen fattigvårdsnämnden, barnavårdsnämnden och pensionsnämnderna. Ett och samma understödsfall kan sålunda lätt komma att kräva undersökning och handläggning av var och en av dessa myndigheter. Att detta medför onödiga kostnader för det allmänna och onödigt obehag för de hjälpsökande, har ovan framhållits.

Det har därför synt mig vara ett viktigt kommunens intresse att tillse, vad som kan göras för att i möjligaste mån motverka dessa olägenheter. Jag har också ansett det som min plikt att framlägga ett förslag i detta syfte. Att sammanföra de olika hjälporganen under nu befintlig kommunal myndig-

het medgiver icke lagstiftningen. Däremot torde hinder icke möta att tillskapa ett sammanhållande organ. Huru ett sådant organ, som jag tillåter mig kalla »Social nämnd», skulle inpassas i organisationen, har jag sökt åskådliggöra i det följande.

Som förut framhållits är det fattigvården, barnavården och pensionsverksamheten, som det här närmast avser att samorganisera utan att beröva dessa myndigheter den självständiga ställning, som gällande lagstiftning anvisar.

Genom att sammanföra dessa myndigheter under den sociala nämnden få dessa karaktär av specialavdelningar under denna nämnd, och det nödiga samarbetet avdelningarna emellan kan anordnas på ett enklare och ändamålsenligare sätt, än vad som kan ske, därest dessa myndigheter äro helt fristående. Genom att till den sociala nämndens kansli förlägga kamrerarexpedition, undersökareavdelning, ombudsmannakontor, utackorderingsbyrå och registerbyrå, kunna dessa organ på ett bekvämt sätt stå till specialavdelningarnas förfogande. och man besparas därigenom att utrusta de olika verksamhetsgrenarna med egna dylika organ.

De organ, som sålunda skulle förläggas till den sociala nämndens kansli, utgöras av redan befintliga, under fattigvårdsnämnden sorterande organ. Dessa organ skulle utan nämnvärd personalökning kunna utnyttjas jämväl för de övriga två avdelningarna.

Till ordförande i den sociala nämnden skulle borgarrådet för socialroteln vara självskriven. Vice ordförande skulle utses av stadskollegiet på sätt nu sker beträffande övriga viktigare nämnder. Övriga ledamöter, till antalet fem, skulle väljas av stadsfullmäktige, varvid skulle tillses, att de tre underavdelningarna bliva representerade med vardera en ledamot.

Den sociala nämnden tillsätter kanslichef samt övrig å kansliet anställd personal. Dessutom bör nämnden beredas inflytande på tillsättandet av specialavdelningarnas chefsbefattningar.

De tre specialavdelningarna torde lämpligen kunna benämnas fattigvårdsstyrelsen, barnavårdsstyrelsen och pensionsnämndernas centralstyrelse. Av dessa skola fattigvårds- och barnavårdsstyrelserna utses av stadsfullmäktige på sätt lagen föreskriver, medan pensionsnämndernas centralstyrelse utses på sätt de av stadskollegiet utsedda kommitterade för pensionsbyråfrågan hava föreslagit. Vid tillsättande av dessa styrelser bör om möjligt tillses, att en inbördes representation vinnes.

Fattigvårdsstyrelsen, som, sedan lagen om barnavård trätt i kraft, har att meddela understöd åt äldre hjälpbehövande och åt barn, som vårdas i hemmet, utser dels distriktsstyrelser till samma antal som fattigvårdsdistrikten, dels en anstaltsdirektion, gemensam för alla under styrelsen sorterande anstalter. Som chef för fattigvården utses en fattigvårdsinspektör.

Barnavårdsstyrelsen, som har att enligt den föreslagna lagen om samhällets barnavård ombesörja all samhällets barnavårdande verksamhet (med ovan angivna undantag), utser dels en skyddshemsdirektion, dels en barnhemsdirektion samt nödigt antal fosterbarnsinspektörer och barnavårdsmän. Staden indelas i barnavårdsdistrikt, till antal och geografisk indelning sammanfallande med fattigvårdsdistrikten. Likaså indelas staden i ett mindre antal fosterbarnsdistrikt. Som chef för barnavården utses en barnavårdsinspektör.

Skyddshemsdirektionen skall handhava de enligt lagen föreskrivna skyddshemmen och uppfostringsanstalterna, vilkas uppgift är att emottaga för uppfostran vanartade och sedligt försummade barn. I denna direktion hör därför den pedagogiska sakkunskapen vara väl representerad.

Barnhemsdirektionen skall handhava den del av barnavården, som i lagförslaget betecknas med samhällsvård. Till denna direktion skall jämväl höra barnkrubbeverksamheten.

Fosterbarnsinspektionen, som ordnas distriktsvis, utrustas med distriktsbyråer, till vilka byråer den nu av staden understödda mjölkdroppsverksamheten anknutes. Dessa byråer böra utbyggas såsom upplysningsbyråer, dit föräldrar kunna vända sig för erhållande av råd rörande vården av späda barn samt lämplig sammansättning av födan. Denna rådgivande verksamhet bör icke begränsas till enbart fosterföräldrar, vilka böra vara skyldiga att på anfordran infinna sig med fosterbarnen, utan bör även stå öppen för andra föräldrar.

Pensionsnämndernas centralstyrelse skall hava till uppgift att meddela upplysning rörande pension, verka för avgifternas erläggande, tillhandagå pensionsnämnderna med vissa arbetens utförande samt övertaga den verksamhet, som nu handhaves av fattigvårds- och hälsovårdsnämndernas pensionsbyrå. Styrelsen skall utse föreståndare och personal vid pensionsbyrån.

Staden indelas i pensionsdistrikt, till antal och geografisk indelning sammanfallande med fattigvårds- och barnavårdsdistrikten. För varje distrikt finnes en pensionsnämnd, sammansatt och utsedd på sätt nu är föreskrivet.

Som av denna organisationsplan framgår, kommer distriktsindelningen för de olika verksamheterna att sammanfalla. Detta möjliggör upprättandet av gemensamma distriktsbyråer. Genom denna anordning blir det möjligt att även lokalt sammanhålla den sociala verksamheten, vilket är av den största betydelse för såväl det allmänna som för de hjälpsökande.

Till distriktsbyråerna böra de olika verksamheterna förlägga sina mottagningar, varigenom den hjälpsökande allmänheten inom distriktet får en central, dit de kunna vända sig, oavsett om det gäller fattigvård, barnavård eller pension. Från kansliets undersökareavdelning tillhandahållas de olika distrikten personal för undersökningar. Denna personal torde komma att förvärva en ingående kännedom om distriktets hjälpbehövande, vilket i hög grad bör underlätta för de olika verksamheterna att kunna fullgöra sina uppdrag.

Med den här ovan skisserade organisationen skulle gången av ett understödsärende bliva följande.

Sedan ansökan gjorts å en distriktsbyrå, företages undersökning av från nämndens kansli tillhandahållen besökare. När undersökningen är färdig, avgör kanslichefen med ledning av undersökningsresultatet, om ärendet skall handläggas av fattigvården, barnavården eller pensionsnämnderna eller eventuellt påfordrar gemensam handläggning. Sedan ärendet blivit handlagt, går meddelande härom till det gemensamma registret. Är ärendet av natur, som påkallar utackordering, remitteras det av vederbörande styrelse eller direktion till den gemensamma utackorderingsbyrån. Föranleder ärendet mål mot främmande kommun eller enskild försörjningspliktig, går ärendet till det gemensamma ombudsmannakontoret. Registret erhåller meddelande om alla de åtgärder, som ärendet föranleder inom olika instanser.

Nämndens kamrerarexpedition tillhandagår de olika styrelserna med alla de göromål, som tillhöra den ekonomiska förvaltningen.

Framställningar till stadsfullmäktige samt förslag till inkomst- och utgifts-stater ingivas till sociala nämnden, som med eget yttrande överlämnar dessa till stadsfullmäktige.

Genom att i den sociala nämnden insätta representanter för de viktigare sociala verksamhetsgrenarna tillföres nämnden sakkunskap och överblick över den sociala verksamheten. Stadens kommunalförvaltning erhåller härigenom ett värdefullt organ för handläggandet av övriga frågor av social natur, såsom frågor om bidrag till enskilda filantropiska företag, sjukkassor m. m.

Givetvis förutsätter den här föreslagna organisationen ett sammanförande av de olika förvaltningarna till närbelägna lokaler.

Här ovan angivna förslag kan givetvis icke göra anspråk på att vara i detalj utarbetat utan är närmast att anse som en antydan om i vilken riktning en omorganisation kan tänkas för att nå det syfte, jag tidigare angivit.

Frågan bör givetvis bli föremål för en ingående granskning, och synes detta lämpligast kunna ske genom att stadskollegiet tillsätter en kommitté av på området sakkunniga personer. Denna kommitté bör i sitt arbete söka samarbete med den förut tillsatta fattigvårdskommittén, enär dess uppgift i vissa delar nära sammanhänger med här föreliggande fråga. Frågan är emellertid av brådskande natur, enär densamma bör vara klarlagd i god tid, innan här omförmälda lag angående samhällets barnavård träder i kraft.

Ifrågavarande lagförslag medger genom en särskild bestämmelse Stockholms stad att på annat sätt än lagen föreskriver organisera verksamheten. En organisation, sådan som här föreslagits, torde sålunda från lagstiftningens sida icke möta hinder, i synnerhet som lagförslaget anvisar ett intimt samarbete med fattigvården. Dylikt samarbete skall även förekomma mellan skolmyndigheterna och barnavårdsmyndigheten, för vilket ändamål föreskrifter finnas om att lärare skall hava säte och stämma i styrelsen.

På grund av vad jag här anfört får jag hemställa, att stadskollegiet måtte uppdraga åt en kommitté att verkställa utredning rörande möjligheten av en samorganisation av ovan angivna sociala verksamhetsgrenar samt inkomma med det förslag, vartill denna utredning kan giva anledning.

Med anledning härav beslöt stadskollegiet vid sammanträde den 1 maj 1924 att uppdraga åt särskilda delegerade att verkställa utredning rörande ifrågavarande förslag.

Den 5 juni 1925 avgåvo delegerade yttrande i ärendet och anförde därvid bl. a. följande:

De motiv, som ligga till grund för förslaget, äro huvudsakligen följande: 1) Genom den fortgående och nödvändiga specialiseringen av samhällets understödsverksamhet uppstår fara för slitningar mellan de olika understödsorganen samt även en viss risk för osäkerhet och planlöshet i förvaltningen. 2) Det allmänna skulle förorsakas onödiga kostnader genom de ofta närliggande uppgifternas splittring på ett flertal självständigt arbetande organ. 3) Slutligen skulle den hjälpsökande allmänheten utsättas för obehag genom det parallella undersökningsförfarandet från flera myndigheters sida samt för svårigheter att finna rätt forum för understödsansökningar i olika fall.

Dessa olägenheter avser förslaget att avhjälpa genom inrättande av en central nämnd och under densamma lydande distriktsbyråer, gemensamma för de olika specialavdelningarna. Den centrala nämnden skulle äga tillgång till erforderliga organ, gemensamma för de olika avdelningarna: den skulle kunna utöva en enhetlig ledning av samhällets understödsverksamhet, och den skulle utgöra den centrala punkten, dit alla förfrågningar och ansökningar i understödsärenden kunde riktas. Denna nämnd skulle dessutom erhålla en annan uppgift, nämligen att avgiva yttranden och framställa förslag i sådana sociala frågor, vilka för närvarande ej tillhöra någon särskild kommunal myndighets förvaltningsområde, exempelvis frågor rörande understöd åt sjukkasheväsendet m. m

De av förslagsställaren anförda synpunkterna äro utan tvivel i och för sig värda beaktande, i synnerhet som liknande uppfattning tidigare gjorts gällande från olika håll under förarbetet till den nya barnavårdslagen. Sä-

lunda anförde på sin tid Stockholms stads fattigvårdsnämnd, att stor fördel skulle vinnas genom samtliga understödsärendens sammanförande till ett gemensamt kommunalt organ och att splittringen på ett flertal myndigheter vore ägnad att försvåra enhetligheten och samarbetet inom den sociala förvaltningen. Den nu utfärdade barnavårdslagen och övriga på området gällande författningar lämna emellertid icke möjlighet att genomföra den föreslagna organisationsformen under annan förutsättning, än att Stockholms stad kunde utverka undantag från de allmänna bestämmelser, som reglera handläggningen av fattigvårds-, barnavårds- m. fl. ärenden. Delegerade hava därför ansett sig böra i främsta rummet undersöka, huruvida olägenheterna kunna avhjälpas inom ramen av den organisation, som blivit av lagstiftningen fastslagen.

Delegerade upptogo därför till undersökning spørsmålet om samarbete på vissa områden, såsom i fråga om förundersökningar, efterundersökningar, utackordering, arbetstvång, registerverksamhet, ombudsmansverksamhet, pensionsverksamhet och spädbarns vård m. m.

Sedan delegerade härvid föreslagit vissa grunder för samarbete mellan olika myndigheter, anförde de vidare följande:

Genom att tillämpa de föreslagna grunderna för ett samarbete mellan de olika kommunala myndigheter, som hava att handlägga närbesläktade sociala uppgifter, kan man enligt delegerades mening i huvudsak undanröja de olägenheter, som förvaltningens splittring eljest skulle medföra. Emellertid återstår att överväga behovet av en särskild myndighet med uppgift att avgiva yttrande och framlägga förslag i frågor av social natur, vilka icke direkt tillhöra någon annan myndighets förvaltningsområde — en uppgift, som enligt ovan omförmälda förslag jämväl skulle ävila den sociala nämnden. Härvid hava delegerade till en början funnit det stöta på stora svårigheter att erhålla en sådan sammansättning av nämnden, att sakkunskapen där skulle finnas representerad i alla de ärenden av mycket skiftande slag, vilka skulle hänskjutas till nämndens handläggning. Vidare hava delegerade ansett, att flertalet av dessa ärenden äro tämligen närbesläktade med de förvaltningsuppgifter, som ävila de redan förefintliga kommunala myndigheterna, och att det därför fortfarande som hittills vore lämpligt att låta dessa myndigheter taga den befattning med ifrågavarande ärenden, som enligt förslaget skulle ankomma på den sociala nämnden. Beträffande det fåtal ärenden, som svårigen kunna hänvisas till någon av de ordinarie myndigheterna, torde det enligt delegerades uppfattning vara möjligt att för dessa ärendens beredning finna en lämpligare och mindre vidlyftig form än att för detta begränsade ändamål inrätta en särskild myndighet med fast organisation.

Vid angivna förhållanden hava delegerade funnit sig sakna anledning att ingå på en närmare granskning av förslaget om inrättande av en social nämnd med de uppgifter och den organisation, som i promemorian föreslagits. Detta förslag anse sig delegerade sålunda ej kunna tillstyrka.

*Motionerna
vid
innevarande
riksdag I: 137
och II: 180.*

Utskottet vill slutligen bringa i erinran de vid innevarande riksdag väckta motionerna om åtgärder för samarbete mellan pensionsnämnd och fattigvårdsstyrelse (I: 137 och II: 180), om vilka motioner utskottet denna dag avgivit utlåtande (nr 2).

**Utskottets
yttrande.**

Utskottet tillåter sig att erinra därom, att före den senare tidens reformer fattigvården hade sig anförtrott att ombesörja all omvårdnad om hjälpbe-

hövande av olika kategorier. Under de senaste årtiondena har emellertid alltmera framträtt en strävan att överlämna sociala uppdrag, som för sitt utförande kräva olika förutsättningar, till särskilda styrelser och nämnder. Sålunda tillkom i samband med införandet av allmän pensionsförsäkring genom lagen den 30 juni 1913 en pensionsnämnd för varje pensionsdistrikt och i lagen den 6 juni 1924 om samhällets barnavård stadgas, att i varje kommun skall finnas en särskild barnavårdsnämnd. Visserligen hade redan enligt lagen den 13 juni 1902 angående uppfostran åt vanartade och i sedligt avseende försummade barn en barnavårdsnämnd förekommit, men den hade ofta utgjorts av skolrådet eller i större städer av folkskolestyrelsen. Genom 1924 års barnavårdslag blev barnavårdsnämnd obligatorisk. Den fick ett betydligt utvidgat verksamhetsområde och en för sin speciella uppgift lämpad sammansättning. Denna organisation har helt nyligen börjat sin verksamhet.

Den lagstiftning, som motionären föreslagit, innebär, att under en gemensam nämnd skulle sammanföras kommunernas barnavård, fattigvård och pensionsväsen samt eventuellt även annan del av kommunernas verksamhet. Att nu för kommunerna föreskriva en återgång till en anordning med gemensamt organ för samtliga verksamhetsgrenar — låt vara med särskild föredragande på de olika verksamhetsområdena — anser utskottet icke tillrådligt. Utskottet kan ej heller förorda en valfrihet, som skulle innebära, att de kommuner, som så önskade, skulle erhålla rätt att tillsätta en gemensam nämnd för ifrågavarande ärenden, enär de olikheter mellan olika kommuners styrelse, som på detta sätt skulle uppkomma, skulle medföra olägenheter såväl för de hjälpsökande som ur allmän synpunkt.

Under hänvisning till vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 12 februari 1926.

På andra lagutskottets vägnar:

K. G. WESTMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *K. G. Westman, von Koch, Sigfrid Hansson, greve Spens, Petrén, Martin Svensson* *), *Elof B. Andersson* och *Luterkort*;

från andra kammaren: herrar *Magnusson i Kalmar* *), *Öberg, Hage, Magnusson i Skövde* *), *Ödström* *), *Johansson i Kälkebo, Johansson i Sollefteå* och *Pettersson i Hällbacken* *).

*) Ej närvarande vid utlåtandets justering.

Reservationer:

- 1) av herr *von Koch*;
- 2) av herr *Petrén*; och
- 3) av herrar *Luterkort*, *Hage* och *Johansson* i Sollefteå, som ansett, att utskottets yttrande bort hava följande lydelse:

»Av den utredning, som inom utskottet förebragts i anledning av förevarande motion samt motionerna I: 137 och II: 180, lärer framgå, att det nuvarande sättet för handhavande av kommunernas barnavård, fattigvård och pensionsväsen genom för berörda sociala verksamhetsområden särskilda, av varandra oberoende arbetande nämnder giver anledning till i vissa avseenden befogad kritik. Särskilt är detta förhållandet i fråga om fattigvård och pensionsväsende. Utskottet, som härutinnan hänvisar till vad statens fattigvårdsinspektör anfört i sitt yttrande rörande besparingskommitténs betänkande den 19 februari 1925 (se utskottets utlåtande nr 2), finner i likhet med denne ävensom svenska landstingsförbundets styrelse och svenska stadsförbundets styrelse, att det borde övervägas, om ej mellan fattigvård och pensionsförsäkring skulle kunna ordnas ett mera intimt samarbete än det kommittén förordat. Ett dylikt övervägande synes enligt utskottets mening icke böra inskränkas till den uti motionerna I: 137 och II: 180 föreslagna åtgärden. Bortsett ifrån att en dylik åtgärd med hänsyn till redan i praktiken förekommande förhållanden och genom sin egen beskaffenhet icke synes vara ägnad att åstadkomma något väsentligen ökat samarbete mellan fattigvård och pensionsväsende, hyser utskottet den uppfattningen, att särskilt med avseende å den omfattning, vari den sociala hjälpverksamheten måste tänkas komma till utveckling, en starkare koncentration i denna verksamhets handhavande inom kommunerna än vad nu är fallet medför en ökad garanti för verksamhetens rationella bedrivande. Utskottet förbiser härvidlag icke, att de mycket olikartade förhållandena i vårt land och speciellt kommunernas växlande storlek näppeligen medgiva någon genomförd enhetlighet beträffande verksamhetens organiserande. Men härutinnan finner utskottet en särskild anledning för en ingående utredning rörande de uti motionen nr 279 framförda spörsmål.

På grund härav hemställer utskottet,

att riksdagen i anledning av herr Hages motion II: 279 måtte besluta att i skrivelse till Kungl. Maj:t hemställa, det Kungl. Maj:t täcktes verkställa utredning om och i vilken utsträckning kommunerna åvilande fattigvård och pensionsväsende samt möjligen andra grenar av social hjälpverksamhet må kunna handhavas av för de olika verksamhetsgrenarna gemensamma organ eller eljest åtgärder böra vidtagas för åstadkommande av önskvärt ökat samarbete emellan ifrågasvarande sociala nämnder och styrelser.»